

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / M. te Velde

in **dit** nummer:

KERKELIJK LEVEN **413**

M te Velde

Kivive en de kerk

MEDITATIEF **418**

C. de Putter

Verschil moet er zijn

WANDELEN MET GOD **419**

C.J. de Ruijter

Wij moeten ons bekeren

ACHTERGRONDEN **421**

C. Trimp

Tussen 'waar' en 'vals'

SAMENLEVING **424**

B. Bos

WAO: de politiek in
actie, en de kerk?

en verder...

Driestarren

Van de redactie

Boekbespreking

Ingezonden

Meegelezen

Uit de kerken

KIVIVE EN DE KERK

Het jongerenblad Kivive heeft besloten zijn statuten te wijzigen. Het is een interkerkelijk blad geworden.

Voortaan mikt de redactie niet alleen op 'vrijgemaakte' jongeren, maar ook op lezers in de Christelijke Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde Kerken en in de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk.

In het dagelijks bestuur en in de redactie zal zich dat gaan afspiegelen. Alleen het algemeen bestuur blijft statutair nog volledig 'vrijgemaakt'. De stichting Kivive heeft tegelijkertijd een element aan haar doelstelling toegevoegd. In de toekomst wenst Kivive 'door haar activiteiten de kerkelijke eenheid te stimuleren'. In het nummer van februari 1995 geeft de redactie een toelichting. We kregen ook een uitvoerig persbericht toegestuurd. In dit artikel wil ik graag op enkele punten reageren. Ik zie er vanaf om op het besluit tot verbreding als zodanig in te gaan. Het gaat me in deze reactie vooral om de wijze waarop het nieuwe beleid gestalte krijgt.

Integere verantwoording

De redactieleden van Kivive zijn niet over één nacht ijs gegaan. Uit hun verantwoording blijkt wel, dat ze verschillende kanten van de zaak goed overwogen en besproken hebben. Ze doen hun best om genuanceerd, voorzichtig en evenwichtig het nieuwe pad in te slaan. Kivive ziet het gevaar van een breder blad: dat het vager en onduidelijker wordt. Dat wil de redactie niet: ze wil eerlijke vragen blijven stellen en dan proberen duidelijk te krijgen wat de Here ergens over zegt. Kivive wil ook niet, dat de verbreding de onverschilligheid over de

kerk vergroot. Alsof het er niet toe doet in welke kerk je zit. De kerkelijke verdeeldheid moet pijn blijven doen. En kerkelijke eenheid moet het doel zijn.

Kivive wil niet een afstandelijke houding tegenover de vrijgemaakte kerken aannemen. Het grootste deel van lezers en redactie zal ook in de toekomst uit de 'vrijgemaakte' kerken blijven komen. 'Zij voelen zich daar thuis en zijn er actief.' In afhankelijkheid van de Here willen de makers van *Kivive* een blad blijven bieden, dat wel verandert, maar toch 'gewoon hetzelfde' blijft. Ik proef in deze verantwoording de hartelijke intentie van de redactie om in de vragen rond kerkelijke verdeeldheid een goede weg te vin-

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. B. LUITEN,
PROF. DR. C.J. DE RUIJTER,
DS. A. DE SNOO.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (05202) 31201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (01100) 15591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studenten
f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij
de Stichting Bralectah. Tel. (05210) 15946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijk toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

den. En om bij verbreding van doelgroep niet een verhaal over de kerk te vertellen, dat relativerend en veragend werkt. Dat is iets om dankbaar voor te zijn.

Nu zal het er vervolgens voor *Kivive* op aankomen, dat het de richtlijnen van deze verantwoording ook in de praktijk wáár maakt. Daar mogen we het jongerenblad immers op aanspreken. Geen vaagheid, geen afstandelijkheid, geen bevorderen van kerkelijke onverschilligheid. En vooral vragen wat de *Here* wil.

Nu, op die punten is dit eerste nummer na de verbreding nogal teleurstellend. Ik wil dat op een paar punten nader aanwijzen. Laat ik er vooraf bij zeggen, dat we de inzet van de mensen die elke maand weer zorgen dat *Kivive* verschijnt, wel hartelijk mogen waarderen. Er staat heel wat in waar onze jongeren mee *vooruit* kunnen komen in de dienst van God. Dat uitdrukkelijk vooropgesteld!

Ongelukkige kop

De statuten-wijziging van *Kivive* werd in het februari-nummer aangekondigd met een opvallende kop. '*Tig' kerken één God*', stond er met grote letters op de 'cover'. Tig kerken, één God.

Vlotte taal. Dat wel. Maar in het licht van Schrift en belijdenis ook een *ongelukkige* slagzin. Moet dit een middel zijn om jongeren aan het lezen te krijgen? Is dit de manier waarop het streven naar kerkelijke eenheid moet worden aangekondigd? Eerlijk gezegd, ik vind het ontstellend plat, als je zó over de kerk praat.

Ik mis hier de geestelijke klank, de geloofstoon, het respect. Hier gaat het over 'de kerk als *ding*'. Je hoort in het parool 'Tig kerken één God' niet meer het *geheimenis* van Christus, die arme zondaren tot een gemeente bijeenbrengt en bij elkaar houdt en leidt. Je hoort er niet de strijd van het geloof in, de worsteling door de jaren heen om die kerkelijke weg te gaan die de *Here*

wijst. De kerk wordt een *ding*. Er zijn een heleboel van die kerken. Allemaal tamelijk menselijke instituten. En het wordt nodig tijd, dat wij die eens samenvoegen. De kerk wordt vooral voorwerp van ónze actie. Is dat geen rationalistische, geseculariseerde, mensmiddelpuntige manier om over de kerk te praten? De Here leert het ons in de Schrift anders. 'Bruid van Christus', 'Kudde van de Goede Herder', 'Woonplek van de levende God', 'Werkplaats van de Heilige Geest'. Dat is de toonhoogte die de Here zelf aan geeft in het spreken over de kerk. Een gereformeerd blad zal daarom in het spreken over kerkelijke verdeeldheid die toonhoogte moeten treffen. De toon van het geloof. Van het eerbiedig zoeken, wat in de kerkelijke verdeeldheid Gods wil is. En behalve plat en respectloos is de slagzin 'Tig kerken, één God' ook gevaarlijk. Want in die slagzin is een veelgehoorde mening kort en puntig samengevat. Deze mening: het doet er niet zoveel toe tot welke kerk je behoort. Als je maar gelóóft. Iedereen dient tenslotte toch *dezelfde* God. 'Tig kerken, één God', dat is de opinie van het *oecumenisme* op een stuivertje. En dat als omslagtekst op een blad dat *gereformeerd* jongerenblad wil zijn. Gelukkig was de verantwoording van de redactie binnenin het blad veel geloviger van toon. Die ademde niet die relativering van de kerk, die de omslagtekst uitstraalde. Maar hoe kun je dan zo'n kop als korte samenvatting van waar het om gaat, op de omslag plaatsen? Zo'n opvallende kop blijft in het geheugen haken. En binnenin het blad komt de redactie er niet op terug. Nergens wordt tegengas gegeven. Integendeel, het artikel 'Onbekend maakt onbemind' geeft eerder de indruk, dat het bij de kerkelijke verdeeldheid om secundaire zaken gaat dan dat de kerk als 'geloofsstuk' voor onze aandacht komt te staan. *Ik hoor nergens de stem van de HERE doorklinken*. En er wordt verderop in dit nummer ook *geen* Bijbelstudie over de kerk gegeven.

Het enige wat ik tegenkom is: 'Onze creatieve God houdt niet van vastgeroeste vormen'. Maar dat gaat over christelijke rock- en popmuziek. Nergens horen we in dit nummer over de kerk-vragen de stem van de HERE. Nergens is het belijden van de kerk vertolkt. Is dat geen secularisatie? Praten over de kerk aan de hand van subjectieve losse-pols-verhaaltjes van mensen uit vier verschillende kerken? En intussen blijf je met het effect zitten van die korte slagzin: 'Tig kerken, één God'. Ik weet zeker, dat die kreet het onder veel gereformeerde jongeren vandaag goed doet. Hij sluit aan bij een kerkelijk relativisme, dat onder ons hand over hand toeneemt. En waar – laat dat duidelijk zijn – de ouderen mee schuldig aan zijn. Zij gingen voorop! En bij de redactieleden van *Kivive* zal het relativisme er misschien niet zijn. Maar voor veel jonge lezers is 'Tig kerken, één God' een pakkende kop, die je zo maar een verkeerde kant uit stuurt. Volgens mij zou het goed zijn als *Kivive* hier nog eens op terugkwam. De redactie wil immers bevestigen die kant niet uit?

Rondvraag-journalistiek

Er is nog een ander punt, dat in het nieuwste *Kivive*-nummer vragen oproept. Opvallend is de journalistieke formule, die het jongerenblad vaak hanteert als het om principiële onderwerpen gaat. Dat gaat als volgt. Je hebt een thema dat je wilt aansnijden. Dan zoek je een stuk of acht jongeren op die hun mening over dat onderwerp geven. De reacties bewerk je wat. Je rijgt ze aan elkaar. En dan heb je een artikel. Ik noem dat 'rondvraag-journalistiek' of 'telefoon-artikelen'. Die kom je wel meer tegen. In het *Nederlands Dagblad* bijvoorbeeld. Mensen praten wat tegen een onderwerp aan. Dikwijls hebben ze zich er helemaal niet op voorbereid. Ze zeggen wat hun spontaan te binnen schiet. En slechts flarden daarvan komen in de krant. Het

zijn voor een groot deel 'ik-vind-verhalen'. Met allerlei subjectief gekleurde uitspraken erin, over soms gevoelige zaken. Met meer dan eens kritiek zonder antwoord, onjuistheden zonder correctie, vertroebelingen zonder commentaar. Met andere woorden: allerlei losse eindjes. Je kunt er wel eens wat wijzer van worden. Maar het is vaak typisch het produkt van een 'babel-cultuur'.

Zo is het in het februari-nummer van *Kivive* ook. Onder de titel 'Onbekend maakt onbemind', snijdt de redactie het onderwerp 'kerkelijke verdeeldheid' aan. Dat is een gevoelig onderwerp.

Onze belijdenis zegt hiervan (art. 29 NGB), dat wij nauwgezet met grote zorgvuldigheid vanuit Gods Woord moeten onderscheiden, welke de ware kerk is. Bezig zijn met de kerk of met 'tig kerken' is nooit een vlot behandelbaar gespreksonderwerp. Je kunt en je mag dat niet met een paar persoonlijke beweringen afdoen. Het gaat over diepe en hoge dingen. Daar ben je bij een open Bijbel, daar ben je biddend, daar ben je gelovig mee bezig. Maar dat is niet de sfeer waarin *Kivive op dit cruciale moment in zijn geschiedenis* er over schrijft. Het redactionele stuk over de statutenwijziging, ook al vind ik de koers die *Kivive* kiest verkeerd, het is op zichzelf een waardig stuk. Maar de lijn die daar wordt uitgezet (geen vervaging, geen relativering, horen wat de Here ervan zegt), wordt in 'Onbekend maakt onbemind' niet waar gemaakt.

Vier leden van de redactie hebben er aan gewerkt. Wat wilden ze? Ik citeer: 'Om erachter te komen wat wij als jongeren uit het gereformeerde wereldje eigenlijk van elkaar weten, hebben we een aantal jongeren gevraagd naar hun ideeën over de verschillende kerken'. En even verder: 'We willen hun ideeën niet op goed of fout beoordelen. Maar we willen het hier ook niet bij laten. We zijn begonnen met een eerste verkenning. Nu gaan we op zoek naar de wereld

achter de bordjes' [de naambordjes op de kerkgebouwen].

Laten we aannemen, dat er over een maand een vervolg komt. Dat dan de Schrift open gaat en de Here aan het Woord komt. Dat dan de belijdenis er bij wordt betrokken. Dat er dan méér wordt verteld. Niet maar over de ideeën van enkele jongeren, maar over de echte oorzaken van de kerkelijke gescheidenheid. En dat dan ook naar het Woord van God geoordeeld wordt over goed of fout. Prima. Maar dan ligt er nù al wel een verhaal waar allerlei verkeerde dingen in staan. Zonder commentaar. Niet als enquêteverslag, maar als belangrijk opiniërend artikel. Zonder correctie. Zinnetjes die als rondslingerende projectielen hun werk kunnen doen.

Ik zal van dat verkeerde iets noemen. Welke waarde heeft bijvoorbeeld de mening van mensen die zelf hun ondeskundigheid aangeven? Mark (21 jaar, chr. geref.) geeft zijn oordeel over de Gereformeerde Bond. Hij zegt: 'Of ze vrijzinnig of behoudend zijn, dat moet je mij niet vragen'. Karin (17 jaar, 'vrijgemaakt') weet niet zeker of datgene wat ze over 'vrijzinniger dan wij' en over 'twee stromingen' zegt, op de christelijke gereformeerden of op de 'synodalen' slaat.

Waarom kiest de redactie zulke gesprekspartners? Wie wordt hier wijzer van? En met het oog waarop? Daar komt nog bij, dat in de stukjes van bijna alle geïnterviewde jongeren opmerkingen staan die om gereformeerd kritisch commentaar vragen. Ze kunnen nu bij argeloze lezers maar zo als juist en waar postvatten. Dat het aan de ouderen zou liggen bijvoorbeeld, dat de kerken nog gescheiden zijn. Het staat drie keer in dit artikel. Dat riekt naar stemmingmakerij: laten die ouwe-lui, de 'oude harde kern', zoals iemand het noemt, maar eens aan de kant gaan. Dan komt de eenheid er wel. En het wordt door de redactie voorlopig niet tegengesproken.

Zo is het ook met de zin 'God zal niet eerst kijken in welke kerk je zit'. En evenzo met de opmerkin-

gen over **samensprekingen**: twee keer wordt gezegd dat het een kwestie van menselijke vooringenomenheid is, dat ze geen resultaat hebben. Zulke **opmerkingen** zijn in dit artikel niet incidenteel, maar representatief voor wat de onder-vraagde jongeren zeggen. Ze geven volstrekt onjuiste informatie. En ze zetten de lezers op het verkeerde been. Wat zal dan de uitwerking zijn van dit artikel?

Natuurlijk, iedereen leest voor eigen verantwoordelijkheid. Maar het doorgeven en plaatsen en in zeventuizendvoud, of hoeveel ook maar, afdrukken van onkundige opmerkingen en verkeerde uitspraken over de kerk is óók een verantwoordelijkheid! Zeker voor een gereformeerd blad. **Kivive** wil toch zeker de lezende jongeren verder helpen? In welke richting dan?

Uitnodiging

Ik zou de redactie van **Kivive** graag willen uitnodigen om haar journalistieke beleid inzake de kerkelijke verdeeldheid vooral langs twee lijnen beter uit te werken: inhoudelijk en methodisch.

In de eerste plaats inhoudelijk. Er ontbreekt een heel belangrijk stuk in het spreken van **Kivive** over de kerk. Dat geldt trouwens niet alleen voor **Kivive**, maar het is een lacune die overal in onze kerken momenteel breed aanwezig is. Iedereen spreekt maar steeds over roeping en opdracht tot **kerkelijke eenheid**. Maar er is toch ook nog zo iets als roeping en opdracht tot **af-scheiding**? Zie artikel 28 en 29 NGB.

Gescheidenheid – ook **dàt** kan iets zijn wat de Here van ons vraagt, als het echt niet anders kan. Zeker, het is pijnlijk. Je zult je inspannen om een kerkelijke breuk te voorkomen of te herstellen. Maar je kunt er ook een **goed geweten** over hebben. Laat ik concreet zijn: wij mogen er een goed geweten over hebben, dat we niet christelijk gereformeerd of Nederlands gereformeerd of **her-vormd** (gereformeerde bond) zijn.

Ik peins er niet over om de christenen uit die kerken negatief neer te zetten. Ik gooi die kerken ook niet weg – als ik al iets weg te gooien zou hebben. Maar als deze kerken en groepen vasthouden aan de wijze waarop zij kerk willen zijn, dan kunnen zij en wij voorlopig niet samen op één kerkelijke weg wandelen. En ik ben ervan overtuigd, dat dit geen vrijgemaakte eigenwijsheid is, maar een kwestie van trouw en gehoorzaamheid aan wat de Here van ons vraagt. Dat er honderdduizenden zijn die daar anders over denken, maakt die overtuiging nog niet krachteloos.

Wij moeten dus weer maar eens wat meer gaan spreken over het recht en de roeping tot afscheiding en vrijmaking, en tot kerkelijke gescheidenheid! Je moet met elkaar spreken om te zien, of de eenheid niet te herstellen is. Maar als dat niet lukt moet je ook **terwille van de kracht en de ernst van het evangelie en terwille van de gehoorzaamheid aan de Here** duidelijk afscheid aan een ontrouwe kerk geven. Of je moet helder duidelijk maken waarom een bepaalde kerkelijke weg, die andere gereformeerde belijders kozen, toch een verkeerde weg is.

Het zou winst zijn, als **Kivive** de bestaande eenzijdigheid in het spreken over de kerkelijke verdeeldheid eens zou doorbreken. Die gescheidenheid is niet alleen maar verdrietigen ongelukkigen verkeerd. Dat is ze óók. En het blijft altijd pijn doen. Maar dat is niet het enige. Gescheidenheid is ook voor wie in het geloof naar Schrift en belijdenis handelt, menigmaal onvermijdelijk en geboden en verantwoord. Soms kan een afscheid ook een bevrijding zijn, voorwerp van pijn **en** dankbaarheid tegelijk. Daarom zullen de makers van **Kivive** zich méér moeten verdiepen in de vraag, wat nu precies de gereformeerde bezwaren zijn tegen bijvoorbeeld de positie van de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk. En idem, wat het nu precies is, waardoor **samensprekingen** zo

moeizaam verlopen. En dat dan toetsen aan de Schrift en het door-meten aan de hand van de belijdenis. Er is meer **verdieping** nodig. Wacht je voor de oppervlakkigheid! In de tweede plaats een methodisch punt. **Kivive** wil zich dicht aansluiten bij de leefwereld van de jongeren. Dat is een goede zaak. Maar betekent dat nu, dat je ook niet meer dwars tegen de onder jongeren heersende meningen en voorkeuren mag ingaan? **Kivive** wil 'de jongeren op het lijf geschreven' zijn. Maar vraagt de Here niet van redacties van bladen, dat ze soms dingen schrijven die de lezers bepaald niet **op** het lijf geschreven staan, maar die **tegen** het lijf ingaan?

Dat betekent, dat het onder de jeugd wel 'in' kan zijn om op een heel losse manier over de kerk en over God te praten. En dat men liefst wat 'human interest'-verhaaltjes leest, wat subjectieve meningen en uitspraken. Dat artikelen soms haast grove titels moeten hebben om de mensen aan het lezen te krijgen. Maar moeten jonge redacteurs daar dan niet in geloof en in de kracht van de Geest een eigen beleid in voeren? Het lijkt me een uitdaging voor hen om in een goed leesbare vorm een **zuiver**, bijbels en confessioneel onderbouwd verhaal over de kerk, of over wat dan ook, aan de jongeren te vertellen. Ik hoop van **harte**, dat we in de toekomst daar méér van mogen zien, ook op het punt van het **kerkvergaderend** werk van onze Here Christus. Ik wens de redactie van **Kivive** graag de christelijke moed en het geestelijk inzicht toe, dat voor het maken van een echt gereformeerd jongerenblad nodig is!

P.S.

In dit nummer begint in de rubriek 'Achtergronden' een serie artikelen van professor Trimp over de vraag (kort gezegd): wat ligt er tussen ware kerk en valse kerk? Aanbevolen door-denk-werk ook voor jongere lezers!

. Jongeren op eigen benen

Elders in dit nummer vindt u een 'alarm-sigitaal' van de kerkeraad van Rotterdam-Centrum opgenomen. Het gaat over jongeren op eigen benen. Ze studeren of werken ergens in een grote stad. Maar ze worden daar dikwijls geen lid van de kerk. Ze blijven kerkelijk ingeschreven in de kerk waar hun ouders wonen. Dat is bijna altijd een foute beslissing. En nog een gevaarlijke beslissing ook! Zie maar het stuk uit Rotterdam. Voor deze alarmkreet wil ik nadrukkelijk de aandacht vragen. Want éérst lijkt dat lid blijven in de kerk waar je vandaan komt een heel acceptabele oplossing. Maar op langere termijn ontstaat er dikwijls allerlei schade door. Jongeren lopen op deze manier een verhoogd risico om van de kerk en van de Here te vervreemden. Vaak gaat het goed. Maar veel te vaak gaat het verkeerd.

Daarom moeten de ouders en de ambtsdragers zich wel tien keer bedenken, voordat ze zeggen: 'je blijft *hier* maar gewoon lid!' Er bestaat niet voor niets een in 1936 gestelde en in 1990 uitdrukkelijk gehandhaafde regel. Vrij vertaald is die als volgt: *je moet kerklid zijn daar waar je feitelijk woont.*

Een tijd geleden vertelde een predikant me, dat her en der collega's in het land over die synode-regel de schouders ophalen.

Dat was naar aanleiding van een situatie waarin een studente, een belijdend lid, drie jaar in de universiteitsstad X woonde,

op 150 km van het ouderlijk huis in Y. Ze woonde al een jaar samen met een ongelovige jongeman. In X kwam ze nooit in de kerk. Als ze – eerst om de week, later veel minder vaak – eens een weekend in Y bij haar ouders was, ging ze 'natuurlijk' wel mee naar de kerk. Zo maakte ze in de thuiskerk een normale, meelevende indruk.

Onlangs vroeg ze haar attestatie aan. De kerkeraad van Y wist intussen, dat het niet goed zat. Maar ze kreeg toch een blanco attestatie mee. Wat denkt u dat ze met die attestatie deed? Precies! Waar je ouders wonen, daar is het natuurlijk pijnlijk om je te onttrekken. Dus vraag je attestatie aan. En je levert die in Y 'gewoon' niet weer in. Stilzwijgende verdwijning uit de kerk. Mee gemakkelijk gemaakt door een niet naleven van de kerkelijke regel.

Onbegrijpelijk, als zelfs predikanten het verwaarlozen van zo'n regel met een glimlach afdoen. Vreemd, als een kerkeraad in gevallen als ik beschreef, drie jaar pastoraal verantwoordelijk blijft voor een lid, waarover geen echt goed herderschap mogelijk is. En vreemd, als zo'n kerkeraad dan met open ogen vervolgens een blanco attestatie afgeeft. Ik zou in aansluiting aan de dringende brief van Rotterdam-Centrum willen oproepen, dat allen die hiermee te maken krijgen, zich deze zaak aantrekken. Laat zelfstandig wonende jongeren lid van de Gereformeerde Kerk zijn in de plaats waar ze wonen!

In de thuiskerk is ook zónder

Driestarren

dat ze er lid zijn altijd wel een bepaalde kerkelijke opvang. In de plaats waar de jongeren wonen is dat anders. En dáár hebben ze dichtbij pastorale ondersteuning en gemeenschapsbeoefening juist het meest nodig. Dat zal voor een klein aantal steden, waar een hoge concentratie van studenten is, een extra last betekenen.* Maar liever dat soort problemen dragen en oplossen, dan indirect er medeplichtig aan worden dat jongeren door de knieën gaan. Nooit mogen we meewerken aan het ontstaan van situaties, waarin deschapenvandekuddevan de Here Christus te weinig pastorale hulp en steun krijgen! Kerkelijke regels zijn meestal niet iets om over te glimlachen. En zeker niet iets om aan je laars te lappen!

* Ik attendeer nog eens op het themanummer 'Jongeren op eigen benen', verschenen op 18 december 1993. Het was geheel gewijd aan het kerkelijk functioneren van zelfstandig wonende jongeren. Aanleiding was een doctoraal scriptie gemeenteopbouw van drs. J. van der Wal, geschreven op basis van een onderzoek in de kerk van Zwolle-Centrum.

Wat is er een verschil tussen mensen!

In de wereld, maar ook in de kerk. Vergeleken met andere kerkgenootschappen hebben wij de naam behoorlijk gelijkdenkend te zijn. Maar dan nog!: de verscheidenheid is zo breed als het leven breed is. Dat heeft mooie kanten, maar ook moeilijke.

Bereikbaar?

Om me heen zie ik mensen die elkaar slechts in beperkte mate kunnen bereiken. Soms kunnen ze elkaar helemaal niet bereiken. Ik zie dat veel mensen niet aan de ander kunnen geven waar die ander behoefte aan heeft. Of wat die ander nodig heeft. De één slaagt daarin beter dan de ander; de één heeft daarin méér gaven dan de ander. Mensen kunnen met elkaar in gesprek zijn, en tegelijk zich ver verwijderd voelen van hun gesprekspartner.

Hoe vaak denkt iemand niet: 'hoe kan hij dat nu zeggen?'

Als predikant deel ik in die ervaring. Soms kan ik de denkwijze van een ander wel tot op zekere hoogte begrijpen, maar me er toch ver van verwijderd voelen.

Intussen zitten we samen aan de avondmaalstafel.

Naast elkaar zittend kan het soms toch ver-af zijn.

Dat geeft me verdriet. Een machteloos gevoel.

Ik heb behoefte aan een beter verstaan.

Groepen in de kerk?

Een voorbeeld: de geest die *Reformanda* ademt is dermate anders dan die in *Bij de Tijd* naar ons toekomt, dat ik niet gemakkelijk de brug tussen die beide kan zien of bouwen.

Ik zeg niet dat er geen brug is, of dat er bij de verschillen geen éénheid is. Die is er wèl: in het geloof. Maar het contact tussen die verschillende vormen van geestesgesteldheid verloopt niet gemakkelijk. Dat kan tot gevolg hebben dat het contact minder wordt. Of dat bepaalde onderwerpen vermeden worden of alleen op een beperkt niveau worden besproken.

Onoverbrugbaarheid kan er ook op heel ander niveau zijn: hoe vaak gebeurt het niet dat broeders en zusters aarzeling hebben om aan te gaan aan de avondmaals-tafel?

Vanwege verstoorde verhoudingen. Of vanwege schijnbare onoverbrugbaarheid naar de kerke-raad. Of om welke reden dan ook. 'Het is hier op aarde niet volmaakt':

M meditatief

1 Corinthiërs

Vier maal hoop ik 'meditatief' te is dat een genadige reactie? Of een dood-doener? vullen door te kijken hoe verschil en éénheid hun plaats hebben in de eerste Corinthebrief.

Een wereld van verschil

Reeds uit het eerste hoofdstuk komt ons een wereld van verschil tegemoet. Het zit Paulus kennelijk hoog. Hij is verontrust door de blokvorming en voortdurende wrijving of ruzie in de gemeente: één blok van Paulus, één van Apollos, één van Christus.

Zulke vergaande uitspraken hoor ik gelukkig niemand hardop doen in de kerk: ieder van ons spreekt uit van Christus te willen zijn. Of we ons in ons hart toch bij een bepaalde vleugel scharen is echter nog vraag twee.

Kan Christus gedeeld worden?

Paulus spreekt deze schijnbaar ver-snipperde groep mensen beslist aan als één gemeente (vers 1 en 2). Met die constatering wil ik dit eerste artikel afsluiten:

de groepen in die gemeente lijken elkaar onmogelijk te kunnen bereiken, maar Paulus begint heel gewoon met ze aan te spreken als één gemeente.

Omdat Christus niet gedeeld kan zijn (vs. 12).

Een zaak van geloof in Christus dus.

Deze simpele constatering helpt ons verder in het omgaan met alle verschillen die er zijn.

W wandelen met God

Bekering is vernieuwing

Het sterke van dit boekje vind ik, dat de schrijver zich heel sterk oriënteert op de Bijbel. Wie de gereformeerde geloofsleer kent, merkt dat ds. De Boer er goed in thuis is en er heel wat van weet mee te geven. Maar dat gebeurt op een eenvoudige manier. En vooral doet hij dat in directe aansluiting op het spreken van de Bijbel. Zo is er een ordelijke samenhang ontstaan, die niets heeft van een dor betoog, maar de levendigheid vertoont die we uit de Bijbel kennen. Het spreken van de Here wordt heel direct doorgetrokken naar ons dagelijkse leven.

Bekering is bevrijding en vernieuwing. Dat is een thema dat op die manier alle aandacht krijgt. Het sterke daarvan vind ik, dat het je aanlokt. Er kan soms ook over bekering gesproken worden op een manier dat het je afschrikt. Dat je de moed in de schoenen zinkt. Maar hier zijn de bijbelse kleuren zo duidelijk weergegeven dat je het mooie van bekering gaat zien. Het trekt je aan, je gaat er naar verlangen. Op die manier is iets van het aanstekelijke werk van God de Heilige Geest aangegeven.

Weerstanden

Maar voor een mens die zondaar is (en blijft!) zijn er ook weerstanden. Wij zien vaak wel het mooie van wandelen met God. Maar het is ook aanlokkelijk om je eigen gang te gaan. De duivel vindt in ons hart veel aanknopingspunten om te appelleren aan onze hang naar het kwaad. Het is goed om daar ook serieus mee om te gaan, als je na- % denkt over bekering.

Een werkwoord

Ik bekeer me, jij bekeert je, hij bekeert zich, wij bekeren ons. In onze gesprekken komt dat werkwoord niet vaak voor. Wil dat zeggen, dat we ook weinig bezig zijn met bekering? Er zijn mensen die zeggen dat vrijgemaakten daar weinig aandacht voor hebben.

Daarom is het best wel eens nuttig om dat zo achter elkaar uit te schrijven: ik bekeer me, jij enz. Dan zie je tenminste dat het een echt **werkwoord** is. Een werkwoord, waarvan wij het onderwerp zijn. Dat betekent dat er nog heel wat moet gebeuren.

Daar kwam die rijke jongeman ook achter. Hij dacht dat hij al een heel eind was. Want hij zei tegen de Here Jezus: Ik heb al de geboden in acht genomen (Matt. 19 : 20). Wie zou dat trouwens bij ons in de kerk durven zeggen? Maar nog was hij er niet, die rijke jonge man. Hij moest ook nog eens van zijn geld af. Want bekeren, dat is je **afkeren** van jezelf en je **toekeren** naar God.

Gods werk

Die rijke jonge man had dus nog een zwaar karwei voor de boeg. Want wat is er moeilijker dan je afkeren van jezelf? Als we dat maar goed doorhebben!! Dat hadden de discipelen in ieder geval wel begrepen. Want die zeiden: wie kan dan behouden worden? Als het zo diep gaat, als geloven zo radicaal is, wie brengt dat dan op? En dat is ook de conclusie: wij niet. Dat brengen wij niet op. Bij mensen is dat onmogelijk. Maar bij God niet (Matt. 19 : 26).

En zo ga je beseffen wat een wonderlijk werkwoord dat is: bekeren.

Terecht zeggen wij: ik bekeer me (doen we het ook?). Maar daarmee is bekering nog niet mijn werk. Wat er gebeurt bij bekering, dat is zo indrukwekkend, dat je het kunt vergelijken met de schepping van hemel en aarde. Met de opwekking van een dode. Duidelijk Gods werk dus.

Een uitnodiging

Bekering is dus een woord dat niet vaak valt in onze conversatie. Daarom ben ik blij, dat er vorig jaar een boekje verscheen dat aandacht vraagt voor dit onderwerp. Ds. E.A. de Boer uit Krimpen aan den IJssel schreef er een deeltje in de Scala-reeks over. En ik zeg er meteen maar bij, dat ik zijn boekje heel sterk aanbeveel. Ds. De Boer helpt ons met dit boekje heel effectief om ernstig bezig te zijn met bekering tot de Here. Het is een uitnodiging om echt naar de Here toegekeerd te leven.

De Scala-reeks is vooral bestemd voor jongeren. Dat kun je goed merken aan het frisse taalgebruik, aan de duidelijke voorbeelden en de praktische toepassing op het leven van vandaag. Heel mooi is ook de aandacht die hij in verband daarmee besteedt aan ontwikkeling van je geloof in die tijd. Zo schrijft hij bijvoorbeeld over het onderscheid tussen kindergeloof, kinderlijk geloof en geloven op een kindermanier.

Toch zou ik het jammer vinden als alleen jongeren het zouden lezen. Sowieso zouden ouders zo'n boekje mee moeten lezen met hun kinderen. Maar eigenlijk heeft iedereen er veel aan. Ik heb zelf bij het lezen tenminste geen moment het idee gehad, dat het niet voor mij was geschreven.

Daarom is het ook fijn dat De Boer daar op ingaat. Hij laat merken dat hij de strijd kent die dat meebrengt. En hij schrijft in dat verband ook over terugval in de zonde die kan optreden.

Toch had ik aan dit punt nog wel iets meer aandacht besteed willen zien. Want juist die weerstand vanuit je eigen vlees kan zo taai zijn. En ik weet dat dat in de kerk ook vaak voorkomt. Veel jongeren vinden het b.v. moeilijk om aan God vergeving te vragen voor een bepaalde zonde, omdat ze in hun hart weten dat die zonde gegarandeerd weer terugkomt. Dat is één van de vragen die ik op catechisatie het meest heb horen stellen.

En dat geldt ook voor veel volwassenen. In het pastoraat merk je, dat daar grote problemen liggen, als mensen vechten met **boezemzonden**. Wat kan bekering dan veel strijd en zelfverloochening kosten. En wat kun je op zo'n punt ook smadelijk nederlagen lijden! Dan delf je het onderspit. Het zou fijn zijn geweest als juist op dat punt nog wat concreter in gegaan was. Wij kunnen nog wel wat toerusting gebruiken als het gaat om de strijd tegen de duivel, de wereld en ons eigen vlees.

Zwaar en licht

Heel apart is de bijlage die De Boer aan het slot van zijn boekje geeft. Daar laat hij zien, dat er door andere christenen soms op een heel verschillende manier over bekering wordt gesproken. Soms vanuit wat men dan een 'zwarte' invalshoek noemt: je wacht dan lijdelijk af of het wonder van de Geest ook wel aan jou geschonken zal worden. (En daar kun je dan behoorlijk aan gaan twijfelen of zelfs tot wanhoop komen.) Maar anderen spreken er juist vol enthousiasme over, alsof het enkel licht is in een mensenleven.

De Boer bespreekt die andere invalshoeken heel evenwichtig op hunsterke en zwakke punten. En hij geeft eerlijk aan wat wij als ge-

reformeerden daar van leren kunnen. Tegelijk laat hij zien hoe mooi het is om gewoon gereformeerd te zijn, ook als we het hebben over onze bekering tot God. Daarbij komt ook duidelijk tot leven, hoe we als kerk in de belijdenis deze dingen onder woorden hebben leren brengen vanuit de Bijbel.

Werkboek - werkwoord

Al met al heeft ds. De Boer ons een heel goed boekje gegeven. Wat een uitnodiging om actief bezig te zijn met dit onderwerp. Aan het eind zijn voor elk hoofdstuk een aantal verwerkingsvragen en **leestips** opgenomen. Dat is een goede stimulans om er mee aan de slag te gaan. Het is een echt werkboek geworden. Wat dat betreft zou zo'n boekje best eens een tijdje een vaste plaats op je bureau in je kamertje mogen hebben. Of gewoon in de huiskamer. Allicht dat het zo ertoe kan bijdragen, dat we onze gesprekken meer geestelijke inhoud gaan geven. Niet dat we nu direct onze eigen bekeringsverhalen zouden

moeten gaan vertellen. Maar onze gesprekken hebben vaak wel meer kleur nodig van de echte **toewending** naar God. Dat kan op een ongezochte manier uit onze omgang gaan opklinken.

Ik bekeer me, jij bekeert je, hij bekeert zich, wij bekeren ons.

Dat is een werkwoord dat ons dagelijks bezig mag houden. En met dat dat gebeurt zal God eer van Zijn werk krijgen.

N.a.v. ds. E.A. de Boer, **Bekering (Scala-reeks)**. Uitg. De Vuurbaak, Barneveld 1994, 102 blz.

Alleen? contact? Doe er iets aan!
De **GEREFORMEERDE KORRESPONDENTIE CENTRALE** probeert mensen tot elkaar te brengen voor vriendschap/korrespondentie en huwelijk. Vraag de folder aan:
Postbus 40096, 8004 DB Zwolle GKC
bemiddelt sinds 1987 binnen de Geref Kerk Vrij.

LOOPT U MOEILIK?
WEERHEIM
WEET ER RAAD OP!
Electro-scooters, div. modellen
Ihuishzorg-hulpmiddelen
Verhuur-Verkoop-Nieuw-Gebruikt
Nieuw vanaf f 4950,- compleet

Laat u deskundig voorlichten. Vraag vrijblijvend inl.
Desgewenst demonstratie aan huis.
Showroom Stationsweg 183, 3771 VG Barneveld.
Tel. 03420-12763. Rijswijk-Delft, Tel. 015-123046

In het feit dat de kerk waartoe wij behoren, kerk van Christus is, ligt nog geen garantie, dat zij het altijd blijven zal. De ware kerk kan in een valse kerk veranderen, al zal dat wel niet van vandaag op morgen gebeuren. Het is een proces van verwording, waarvan we met een door de Schrift gescherpte blik de voortgang en de consequenties kunnen zien. We moeten ook niet vergeten, dat een kerk die valse kerk geworden is, door de genade van God toch nog tot bekering en hervorming kan komen.'

*J. van Genderen**

In bovenstaand citaat wordt gesproken over een 'proces van verwording' dat de neergang van 'ware' kerk naar 'valse' kerk typeert.

Wij leggen onszelf de vraag voor welke motieven in een dergelijk proces zich laten opmerken door 'een door de Schrift gescherpte blik'. Een dergelijk proces heeft immers slechts kans van slagen, wanneer het gedragen en aangemoedigd wordt door motieven, die een bepaalde gemeenschappelijkheid vertonen. 'Verwording' kan niet (naar de stijl van de dief in de nacht) ons bij wijze van overval plotseling ('van vandaag op morgen') beroven van de goede eigenschappen van de kerk.

Wanneer wij ons enigszins nauwkeurig verdiepen in bepaalde kerkhistorische verwickelingen, kan ons de herkomst van de boze geest van de 'verwording' duidelijk worden. Al zal er vanzelfsprekend geen sprake van enig streven naar volledigheid kunnen zijn, hopen

wij wél een paar voorname factoren op het spoor te kunnen komen. In dit artikel vragen wij aandacht voor vier factoren.

1. Onze aard

Ieder **kerklid** is een potentiële berover van de kerk. Dat staat al eeuwenlang in onze belijdenis (b.v. in antw. 114, 115 en 127 van de **Heid.** Cat. en in art. 29 NGB, wanneer het gaat over de kenmerken van de christenen).

Wij zijn het mikpunt van vijandige machten ('doodsvijanden') en bij die machten hoort ook 'ons eigen vlees' (naar Rom. 7 : 23). Die vijandschap uit zich in de 'werken van het vlees', zoals de apostel daarover schrijft in Gal. 5 : 17-21 (Ik moge de lezer verzoeken deze verzen in extenso te lezen met het oog op eigen functioneren in de gemeente!).

Bovendien **kennen** wij allen onze beperkingen en grenzen, zoals die

Achtergronden

kenmerkend zijn voor een revaliderende zieke; hij moet allerlei natuurlijke levensbewegingen opnieuw aanleren.

Wie verstaat de diepe zin van Gods geboden? Wie beseft de verre strekking van Christus' evangelie? Wie heeft zichzelf zozeer geoefend in kennis en godsvrucht (2 Petr. 1 : 3vv.) dat hij wijsheid tot het leven met God en de naaste bezit overeenkomstig de bedoeling van antw. 2 H.C.? Wie kan zich beroepen op de vernieuwing van zijn denken en het onderkennen wat de wil van God is – naar Rom. 12 : 2? Wanneer wij de moeite nemen om gedurende vijf minuten ons deze dingen in te denken met het oog op onszelf, kunnen wij ons slechts eindeloos verbazen over het feit, dat Christus zijn kerk tot op deze dag in stand houdt en ons niet met elkaar heeft doen ondergaan in de ontarding, de verwording en de ontbinding van de kerk!

2. Onze eenzijdigheid,

In de concrete complicaties van de kerkgeschiedenis zien wij één grote demonstratie van de onmacht van kerkleden (inclusief onszelf) ten aanzien van de 'goede strijd' van het geloof.

Niet alleen is er voortdurend de hoogmoedige tegenspraak tegen het woord van de waarheid. Er zijn ook andere vormen van **onderminning** van de kerk. Wij denken in dit verband met name aan de 'vereenzijdiging' ten aanzien van de kennis van de waarheid.

Ten **gevolge** van allerlei oude en nieuwe strijd-situaties zien wij geregeld accenten en reacties geponeerd worden, die in een later stadium ontmaskerd moeten worden als

weliswaar begrijpelijke, maar daarom nog niet gerechtvaardigde afweer-gebaren. De **kerkgeschiedenis** biedt ons één lange **aaneenschakeling** van dergelijke reacties. Een paar voorbeelden.

- a. Men kan diep geschokt en gewond zijn door vormen van **hiërarchische kerkregering**. Men gaat de strijd daarmee aan en verstart vervolgens in zijn gevechtshouding. Gevolg: men wordt consequent 'independent' en wil niet meer weten van enig onderling toezicht van kerken ten opzichte van elkaar. De plaatselijke kerk kan zichzelf wel staande houden!
- b. Soortgelijke eenzijdigheden laten zich in de Nederlandse kerkgeschiedenis aanwijzen, zowel bij 'Nadere Reformatie' als bij 'doorgaande reformatie'. Er is weinig voor nodig of het **snepende** geluid van het wetticisme laat zich horen.
- c. Men heeft genoeg van de **lijdelijkheid** en de passiviteit in de tolerante volkskerk. Men roept de broeders (en zusters) 'tot de daad'. Dat kan snel leiden tot een activisme dat als vanzelf uitloopt op een **'heilighings-beweging'** richting **perfectionisme**. Sommige vormen van methodisme hebben dat in de geschiedenis duidelijk laten zien. Maar als reactie dáárop kan men vervolgens terugvallen in **anti-nomisme**: men wil niet meer weten van enig concreet gebod of verbod, want de 'liefde' heeft alle geboden vervangen. In dat geval is het middel minstens zo erg als de kwaal.

Dergelijke vormen van reactie bepalen met elkaar de 'erfenis', resp. de 'historische belasting' **waaronder** wij als kerken leven en **samenleven**.

Pogingen om een opgemerkte 'verwordingsfactor' te keren, kunnen blijkbaar stollen in **gedrags-** en **denkpatronen**, die op hun beurt nieuwe verwordingsverschijnselen te voorschijn roepen.

3. Onze halsstarrigheid

Onze belijdenis tekent in art. 28 NGB de taak van de gelovigen ten aanzien van Christus' kerk (**o.m.**) in deze woorden: men onderwerpt zich aan de onderwijzing en tucht van de kerk en **'buigt de hals onder het juk van Jezus Christus'** – met verwijzing naar de woorden van onze Heer in Mt. 11 : 28-30.

Nu functioneert een 'juk' als een 'gareel'. Het is immers een **instrument** dat de landbouwer vroeger hanteerde wanneer hij zijn **trekdieren** aan het werk zette, b.v. om de ploeg door de bodem te trekken. Een 'juk' was derhalve een 'last' en het laat zich associëren met 'zwaar werk', 'gestuurd' en 'gecorrigeerd' worden.

Meestal is zo'n juk een harde zaak, ook in de Bijbel is het een **beeldsprakige** uitdrukking om de **tiranerie** van vijanden te karakteriseren. Maar in de Geloofsbelijdenis (art. 28) bevat het 'juk' als 'juk van Christus' een heenwijzing naar de 'onderwijzing' en de 'tucht' van de kerk. Dat geldt zowel in de relatie ambtsdrager-gemeentelid, als in het verkeer tussen de kerken onderling.

Dát juk is **zacht** en déze last is **licht**. Het 'juk' is in dit geval een **beeldsprakige** aanduiding van de 'leer': de leer van Christus Jezus, de Borg en Middelaar. Wie zijn leerling wordt ('leert van Mij', vs. 29), vindt 'rust voor zijn ziel' (vss. 28, 29), wordt niet opgejaagd of met zware opdrachten belast. Hij mag de leer van de vrije genade van Christus zich eigen maken en de **gemeenschap** met de Vader (vs. 27) ondervinden. De onderwijzing en tucht van de kerk staan in dienst van deze goede tijding.

Onder deze leer van de liefde van God vormt zich vervolgens een **gemeenschap** van mensen die uit **liefde** tot God en in liefde jegens elkaar leren leven. Wettische **prediking** werpt de mens terug op **zichzelf**, doet een beroep op het **menselijke** eigenbelang en maakt van de kerkgemeenschap een verzameling

opgejaagde individuen (vgl. Mt. 9 : 36), die hooguit zichzelf organiseren in (onderling verdeelde) partijtjes.

Maar de leer van Christus is **gemeenschap-stichtend**. Dat bleek wel op de dag van Pinksteren: het apostolisch getuigenis over Christus' stervensgang en opstanding bleek terstond **gemeenschap-stichtend** te zijn: 'En zij bleven volharden bij het onderwijs der apostelen en de **gemeenschap**...' (Hand. 2 : 42a)

Dat aspect is trouwens opgenomen in de 'juk'-beeldspraak. Twee trekdieren onder hetzelfde juk en in hetzelfde gareel vormen een 'span'. Worden zij allebei voor een ploeg of kar gezet, dan verbindt het juk (via een dwarsstang) deze dieren. Maar dan moeten zij wél een 'gelijk span' vormen. 'Gij zult niet ploegen met een rund en een ezel tezamen' (Dt. 22 : 10). 'Vormt geen ongelijk span met ongelovigen' (2 Kor. 6 : 14a). **Onder de goede leer vormt zich een **gemeenschap**.** Vandaar, dat 'juk' oudtijdsymbool kon zijn van het 'huwelijk' ('con-iugium', vanwege hetzelfde 'iugum' = juk).¹

Conclusie: de **gemeenschap** die de gemeente van Christus typeert, ontstaat onder en wordt gedragen door de leer van Christus. Zij vindt haar oorsprong niet in een gevoel van kameraadschap of solidariteit. Datzelfde laat zich zeggen over de **gemeenschap** van de gemeenten onderling. Ook het **'kerk-verband'** is bedoeld in de uitdrukking: 'de hals buigen onder het juk van Christus'.² Wie dit juk niet begeert te dragen of het afwerpt, beschadigt op een essentieel punt het leven en het samenleven van de kerk. Hij vertrouwt op zichzelf, door gebrek aan nederigheid of door individualisme, door onderschatting van de gevaren of door overschatting van eigen mogelijkheden. Hij zondigt tegen de letter en geest van art. 28 NGB.

Dat is de bijdrage van het **independentisme**, resp. het religieus individualisme, aan de 'verwording' van de kerk.

Het instandhouden van het **'kerk-verband'** is niet een zaak van

machtsvorming, maar integendeel een erkenning van Christus' wijsheid en van eigen beperktheid. Maar Christus' wijsheid wordt tegengestaan door onze stijfhoofdigheid, hardnekkigheid of halsstarrigheid: duidelijke symptomen van ons gebrek aan 'vreze des Heren'.

4. Onze liefdeloosheid

Wij stuiten bij het opgraven van de oorzaken van de 'verwording' van de kerk op een nog diepere laag, wanneer wij aandacht vragen voor 'de liefdeloosheid van ons hart' – om bij een bekend woord van H. Bavinck aan te sluiten.

Onze Here heeft ons in zijn afscheidswaarden en in zijn voorbeelden (Joh. 13-16 en Joh. 17) bepaald bij het gebod van de liefde tot Hem en tot elkaar. Hij gaf ons niet een vaag en zweverig verhaal mee over 'de' liefde, maar Hij wees ons nauwkeurig aan dat de liefde tot Hem gevonden wordt in het 'hebben' en 'bewaren' van zijn onderrecht: zijn woorden, resp. geboden (vgl. Joh. 13 : 15, 34v.; Joh. 14 : 15, 21, 23v.; Joh. 15 : 9v., 12vv., 17; Joh. 17 : 26). De brieven van de apostel Johannes zijn één grote lofzang op deze liefde – van God en van ons.

Maar ons hart is traag, ons begrip beperkt en onze liefde tot God, die wij niet gezien hebben en jegens onze broeder, die wij wél zien is vaak schaars en onstandvastig (vgl. 1 Joh. 2 : 3vv., 9vv.; 3 : 11vv., 23v.; 4 : 7-12, 16-21; 5 : 2vv.; 2 Joh. 5, 6).

De ernst van dit grote gebrek in ons leven is gelegen in het feit, dat wij door onze liefdeloosheden een riskant spel spelen met het grote heilsgeheim van de kerk: de inwoning van Vader en Zoon in ons hart en in de gemeente. Dat blijkt ons bij de overweging van Christus' woord in Joh. 14 : 23, 24.

Hoe heeft iemand als Luther zich verwonderd over dit vér-gaande woord over het wonen van God bij de mensen! Hij heeft daarin de levensgemeenschap met God en het

genieten van de liefde van God herkend. In dat verband sprak hij over het werk van de Heilige Geest, die ons een nieuw hart, nieuwe gedachten en nieuwe levenslust schenkt.³ Het bewaren van de woorden van Christus en het genieten van de liefde van Christus, kunnen in ons leven niet als twee gescheiden zaken worden gepraktiseerd. Ons leven zou alsdan uiteenvallen in twee compartimenten: orthodoxe leer en een mystiek of piëtistisch genieten van God.

Het levensgeheim van de kerk is nu juist dat zij een 'woning' (en dus: plaats van ontmoeting) tussen God en mens mag zijn: onder de zuivere leer (annex de sacramenten) in liefde omgaan met de drie-enige God.

Dat is de harteklop van de kerk. Wanneer op die plaats het hart van mensen koud blijft, is de ontwaarding van de kerk in volle gang.

* W. van 't Spijker e.a., *De kerk. Wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen 1990, 296.

¹ Het kan daarom ook geen verbazing wekken, dat het Latijnse 'iugum' ook een 'berg-rug' kan aanduiden. Want een berg-rug vormt een smalle verbinding tussen twee bergtoppen. In de Duitse taal heet dat nog altijd een 'joch': 'Jungfrau-joch' b.v.

² Zie het fraaie opstel van W. van 't Spijker over artikel 28 NGB (met name de zinsnede over het 'juk van Christus') in de feestbundel voor J. Kamphuis: M.J. Arntzen e.a., *Bezielde verband*, Kampen 1984, 218, 219.

³ Vgl. A. Nebe, *Die evangelischen Perikopen des Kirchenjahres*, 2. Band, Wiesbaden 1886, 473-475. U. Asendorf, *Die Theologie Martin Luthers nach seinen Predigten*, Göttingen 1988, 226vv.

REEDS 140 JAAR

donatus VERZEKERT VERTROUWD

DONATUS, 1855-1995

- is bij uitstek specialist in het verzekeren van kerkelijke eigendommen
- verricht gratis inspecties en taxaties door eigen, speciaal opgeleide bouwkundig experts
- is een non-profit maatschappij. De winst wordt aan de leden/verzekerden uitgekeerd in de vorm van premie-restitutie. (Over de afgelopen 10 jaar gemiddeld 50%!)
- kent op maat gesneden polisvoorwaarden, zoals een extra-kostendekking indien na een schade het gebouw niet meer voor kerkelijke diensten kan worden gebruikt en naar elders moet worden uitgeweken.

Onderlinge Verzekering Maatschappij Donatus u.a.

Postbus 5055
5201 GB 's-Hertogenbosch

Telefoon 073 - 122166
Telefax 073 - 890365

Vraag vrijblijvend om een offerte of gesprek, ook als u nog elders verzekerd bent. Het verplicht u tot niets.

WAO: DE POLITIEK IN ACTIE, EN DE KERK?

B. Bos

Gezonde mensen kunnen er iets aan doen

Als je gezond bent en werk hebt, kun je je voor een deel indekken tegen de risico's die de nieuwe wetgeving met zich meebrengt. Financieel deskundigen, spaardeskundigen etc., werpen zich vol overgave op deze markt van onlust en bezorgdheid. Werknemersorganisaties zijn al ijverig bezig geweest om bijvoorbeeld het WAO-gat te dichten. Vadertje Staat kan het nu eenmaal niet meer opbrengen, we zullen zelf maatregelen moeten nemen. Op zich is daar niet veel op teogen. Het is ook niet eerlijk de lasten van vandaag zo hoog te laten oplopen, dat onze kinderen niet meer in staat zullen zijn het op te brengen. Dat zou in de toekomst waarschijnlijk ook gaan leiden tot spanningen en wellicht nog vervelender ingrepen.

Machteloos en schuldig?

Wat doe je met al die weloverwogen plannen als je zelf al langer of korter in de WAO zit? Wat doe je als je intussen ook de veertig al gepasseerd bent? Feitelijk kun je er bijna niets aan doen. De hele herkeuringmachinerie komt op een kwade dag over je heen. Ondertussen lees je in de krant dat diverse herkeuringen tot schrijnende situaties leiden. Het begrip – gangbare arbeid – is een nachtmerrie voor je geworden. Voor iedereen is wel werk te bedenken dat je toch nog kunt doen. Maar dat werk is er meestal niet.

Je krijgt ondertussen een schuldgevoel, omdat overal te horen is dat het zo niet langer kan met al die WAO'ers. Nederland is het enige

Hij is 44 jaar, getrouwd en heeft vier kinderen. Sinds 1983 is hij volledig afgekeurd en heeft een WAO-uitkering. Het werk als bouwvakker ging absoluut niet meer. Hij kreeg last van chronische rugpijn. Diverse operaties volgden. Het hielp niets. Volgens de specialist was er niets meer aan te doen. Met veel moeite heeft hij sinds 1983 zijn weg gevonden. En nu de onzekerheid.

In 1996 zal hij herkeurd worden.

Als je de kranten mag geloven, heeft hij een grote kans uit de WAO gezet te worden. Gangbare arbeid is het modewoord. Straks zullen ze hem nog goedkeuren voor bijvoorbeeld licht administratief werk bij een werkgever die rekening wil houden met zijn beperkingen. Maar waar is die werkgever? Hij heeft vroeger de ambachtsschool gehad en is daarna aan het werk gegaan. 'Ik kan geen kant op, het jaartal 1996 doet me het zweet uitbreken, mijn vrouw praat er niet over, maar je merkt de spanning bij elkaar.'

Minder WAO'ers, nieuwe aanpak heeft succes

Sinds begin vorig jaar gelden nieuwe keuringseisen. Je komt veel moeilijker in de WAO en als je er al jaren in zit, loop je een kans als nog goedgekeurd te worden. Door deze maatregelen daalt het aantal WAO'ers eindelijk. Is dit nu een succes voor onze samenleving? Wordt Nederland echt gezonder? Niemand zal bestrijden dat in het verleden werkgevers, werknemersorganisaties en de overheid, de WAO oneigenlijk gebruikt hebben. Ten onrechte kwamen werknemers in de WAO. Zo werd de last van

een werkgever op de maatschappij afgewenteld en steeg het aantal werklozen minder snel. Iedereen wist allang dat het zo niet langer kon, maar... Vandaag worden diverse mensen met een WAO-uitkering de dupe van de nieuwe aanpak. Hun rechtvaardigheidsgevoel wankelt, zonder dat zij er iets aan kunnen doen worden de uitvoeringsregels voor hen in hun nadeel gewijzigd. 'Zoiets klopt toch niet?'

Het toverwoord: gangbare arbeid

Met het begrip – gangbare arbeid – hebben keuringsinstanties terecht veel meer mogelijkheden om te voorkomen dat mensen geheel of gedeeltelijk worden afgekeurd. Het gaat nu niet meer om passende arbeid, werk dat passend is bij je opleiding en ervaring. Het gaat vandaag om de vraag of je nog in staat bent ander werk te doen, welk ander werk dat ook is. Met deze wijziging in begrippen sneuvelt een stuk van ons welzijnsgebouw. Want de keuringsinstantie hoeft zich niet met de volgende kernvraag bezig te houden: is er ook echt vervangend werk voor deze man of vrouw. Ook al staan er duizenden voor dat gangbare werk in de rij. Het wordt een kwestie van achteraan aansluiten. Ondertussen krijgt zo iemand een werkloosheidsuitkering. En als het nog langer duurt een bijstandsuitkering, met alle gevolgen van dien. Welke gevolgen? Sommigen zullen hun eigen huis moeten opeten, anderen worden geconfronteerd met het feit dat alle andere inkomsten in mindering komen op de bijstandsuitkering. De arme kant van Nederland groeit, terwijl de welvaart weer toeneemt.

land ter wereld met zo'n hoog aantal arbeidsongeschikten. Je loopt het risico dat jij je die **kritiek** persoonlijk gaat aantrekken. Voor velen is dat echter volkomen onterecht. Niemand heeft zichzelf afgekeurd, anderen namen die beslissing.

Maar vandaag sta je machteloos. Wie maakt zich sterk voor de WAO'ers? Demonstraties hebben niets uitgehaald. Moet er dan een partij voor WAO'ers komen, net zoals de ouderenpartijen? Gelukkig hebben Tweede Kamerleden dit in gezien.

Versoepeling van keuringseisen

Vanwege diverse schrijnende gevallen bij (**her**)keuringen, hebben politieke partijen en bijvoorbeeld ook de **FNV** aangedrongen op versoepeling van de keuringseisen. Staatssecretaris Linschoten gaat dat gelukkig nu ook doen. Via een zgn. hardheidsclausule wil hij voorkomen dat werknemers blijvend worden goedgekeurd, terwijl ze eigenlijk niet tot werken in staat zijn. Zijn voorstel heeft vooral **betreking** op chronisch zieken. Terecht wordt zo vandaag de hardheid van het nieuwe **keuringssysteem aangepakt**. Maar daarmee is de kous niet af.

'Alles goed' of... pastoraat gevraagd

Een predikant, ouderling of diaken lopen het risico dat deze problematiek hen ontgaat. Zij kennen natuurlijk wel gemeentelieden die in de WAO zitten. Maar dat zitten die broeders of zusters vaak al jaren. Wat moet je hier nu aan doen? In ieder geval nooit zeggen dat jij het helemaal begrijpt. Als je niet zelf afgekeurd bent, begrijp je het niet ten diepste.

Diakenen

Een diaken moet vandaag alert zijn op gemeentelieden die gekeurd en vooral op degenen die herkeurd

worden. Er kan na verloop van tijd een behoorlijke verslechtering in de financiële situatie optreden. Leef mee met de spanningsvolle situatie, laat echt uw belangstelling blijken. Dat vraagt om trouw in het onderhouden van het contact.

Ouderlingen

Een ouderling kan, in goed overleg met de wijkdiaken, het gemeentelid bezoeken en ook zijn meeleven laten blijken. Voor veel gemeentelieden is het kwijtraken van je werk een vorm van rouwverwerking. Je raakt veel meer kwijt dan je werk alleen. Denk alleen maar aan zaken als: minder contacten, lagere inkomsten, andere (vaak als minder beleefde) status, eenzaamheid. Waar moet jij als niet meer werkende het over hebben op verjaardagen? Wat moet je antwoorden op de vraag: 'alles goed?' Als je een eerlijk antwoord geeft, is de ander van slag. Want eigenlijk wacht die ander geen eens op antwoord. Hij gaat ervan uit dat je met 'goed' of 'prima' zult antwoorden. Thuis kunnen spanningen ontstaan door de nieuwe situatie dat bijv. een man nu thuis is en zich met het

huishouden gaat bemoeien, met alle gevolgen van dien.

Als een ambtsdrager zich dit realiseert, dan weet hij ook dat één bezoek geen zoden aan de dijk zet. Meeleven vraagt om meer.

Predikanten

Predikanten kunnen met deze problematiek rekening houden in hun preken, met name als het gaat over arbeid e.d. Natuurlijk kan geen predikant elk probleem meenemen, maar zorgvuldigheden fijngevoeligheid kunnen veel onnodig afdwalen tijdens een preek of gebed voorkomen.

Gemeente

Samen kunnen de ambtsdragers de gemeente stimuleren tot dienstbetoon aan elkaar. Tot echt meeleven en bidden voor elkaar. Een biddende ambtsdrager met open ogen voor deze realiteit, zal ongetwijfeld creatief worden in de juiste vorm van meeleven. Meeleven dat er ook toe kan leiden dat, wellicht na lange tijd, een arbeidsongeschikte zich realiseert dat God je niet afschrijft voor werk in zijn **Koninkrijk**.

Van de redactie

Onlangs heeft drs. H. Veldman, wegens drukke werkzaamheden, ontslag gevraagd als lid van de redactie van **De Reformatie**. Dat ontslag is hem verleend, onder betuiging van hartelijke dank voor alle werk dat hij in de tien jaren van zijn redacteurschap heeft gedaan.

Gelukkig betekent het terugtreden van de heer Veldman uit de redactie, geen afscheid van ons blad. Hij zal als vaste medewerker aan **De Reformatie** verbonden blijven. In de waarneming van de **lezerskring** zal er dus nauwelijks iets veranderen. Onze ex-redacteur blijft als voorheen zorgen voor bijdragen op het terrein van de geschiedenis en de kerkgeschiedenis. We hopen nog dikwijls de vruchten van zijn studie en schrijflust te mogen zien verschijnen!

N GESCHRIFTEN

B boekbespreking

Wie zich bezighoudt met de geschiedenis van de Vrijmaking van 1944 en volgende jaren, weet dat er toen een indrukwekkende hoeveelheid pamfletten en brochures is uitgekomen. Ondanks de papier-schaarste vanwege de oorlog. Die bmin geworden drukwerkjes zijn nog altijd erg waardevol om een goed beeld te krijgen van de toenmalige kerkstrijd.

Het is dan ook een prima idee geweest, dat er een zo volledig mogelijk overzicht werd samengesteld van deze geschriften. Dat is intussen uitgevoerd door een aantal synodaal-gereformeerdekerkhistorici onder aanvoering van drs. J. van Gelderen en drs. R.H. Veldman. Hun inspanningen resulteerden in een lijst met 1315 nummers! Alle keurig aangeduid en in 't kort thematisch toegelicht, en de vindplaats aangegeven. De indeling begint met de stukken die de plaatselijke kerkeraden ontvingen of verzonden. Daarna die van de meerdere vergaderingen: de classes, de particuliere synoden en de generale synoden. Dat levert al 387 nummers op. Daarna volgen dus nog bijna 1000 vermeldingen van andere – veelal persoonlijke – geschriften. Zowel van synodale als van 'bezwaarde' zijde.

We zijn er blij mee.

Toch zullen we niet moeten denken, dat daarmee alles is vermeld dat in de jaren voor en na de Vrijmaking is verschenen. De auteurs hebben bijv. niet de *Acta* van de kerkelijke vergaderingen opgenomen; men kan dat betreuren. Verder weet ik ook niet of de samenstellers voorafgaand aan deze publicatie nog een oproep hebben geplaatst om aan meer gegevens te komen. Ik denk dat het een koud

kunstje was geweest om de – nu al respectabele – lijst aan te vullen met vele (tientallen) vermeldingen. Ik denk aan het volgende:

- * R.H. Bremmer schreef een *Historisch bericht van de Vrijmaking van de Gereformeerde Kerk van Helpman in de week van 24 September-1 October 1944*, met daarop aansluitend een brief naar de gemeenteleden van Helpman.
- * A. Scholtens' brochure *Verbond en kenmerkenprediking* (Groningen 1936) had van mij ook een plaatsje mogen krijgen.
- * N. Bruin schreef (anoniem) de brochure *In 't verleden ligt het heden*, gedateerd 20 mei 1944 en verzonden vanuit Ermeloo, nr. 761 in de bibliografie kan voorzien worden van de auteursnaam (het bewijs daarvoor staat in mijn exemplaar!).
- * H.J. de Vries schreef namens een aantal bezwaarde broeders een uitvoerig bezwaarschrift aan de kerkeraad van Zuidhorn (jan. 1945) – aanvulling op nr. 1111.
- * De toespraken, gehouden op 11 januari 1944 tijdens de Vrijmakingsvergadering in Den Haag, zijn nergens in deze bibliografie vermeld.
- * Documenten uit de plaatselijke kerken kunnen ook gemakkelijk worden aangevuld.
- * De naderhand verschenen boeken – met veelal ook bronnenpublicaties! – worden eveneens niet vermeld.

De auteurs mogen mijn opmerkingen beschouwen als een wens om de bibliografie m.b.t. de Vrijmakingsgeschiedenis uit te breiden en van hun nalezingen publikatie te doen.

Zeer aanbevolen!

N.a.v.: J. van Gelderen en R.H. Veldman, *Schisma 1944 in geschriften. Bibliografie over de geschillen in de Gereformeerde Kerken in Nederland (1936-1952)*. Uitg. Kok, Kampen 1994. ISBN 90 242 8487 2/CIP, prijs f 34,50.

De raad van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum vraagt aandacht voor het volgende:

Een zoon uit een gezin gaat studeren in een grote stad. De zoon reist eerst heen en weer, maar dit blijkt niet ideaal te zijn: hij gaat op kamers. Hij komt in eerste instantie ieder weekend thuis, maar van lieverlee wordt dat steeds minder. De wijkouderling van het gezin kent de jongen wel en weet dat hij op kamers is gaan wonen. Als de jongen er 's zondags niet is, dan zal hij wel in de stad naar de kerk gaan.

En op de huisbezoeken bij het gezin informeert de ouderling altijd naar de jongen. Na drie jaar vraagt de jongen toch maar eens attestatie aan, want hij is nu toch al een jaar niet meer in de kerk van z'n ouders geweest. De attestatie is voor de kerkeraad in de stad het eerste teken van leven van iemand die al drie jaar op zijn grondgebied woont. De ouderling gaat op bezoek en merkt tot zijn schrik dat deze jongen in geen jaren echt huisbezoek heeft gehad en (mogelijk daarom) geestelijk niet sterk staat. Het is eigenlijk al te laat. De kerk zegt de jongen niet meer zoveel. Hij overweegt zich te onttrekken.

De geschetste situatie is een sjabloon voor veel gevallen, welke in de gemeente van Rotterdam-Centrum voorkomen. Ons dunkt ook in vele andere stadsgemeenten. Voor de **afloop** gelden gelukkig ook andere scenario's. Toch voelen we ons genoodzaakt een en ander in het openbaar aan de orde te stellen. In aansluiting op het synodebesluit dat iemand zich moet laten inschrijven in de gemeente waar ook zijn burgerlijk adres is, heeft drs.

B. Luiten eerder in De Reformatie geschreven. Nu willen wij dit niet over doen en ons doel is evenmin om een ieder aan het synodebesluit 'op te hangen', maar wij willen de betrokken kerkeraden en ouders wijzen op de verantwoordelijkheid die zij hebben over kerkleden die elders wonen. Deze verantwoordelijkheid is namelijk niet anders dan voor de 'gewone' leden. Indien een kerkeraad meent dat de bearbeiting goed mogelijk is, moet

de raad het betreffende lid ook daadwerkelijk bezoeken. Indien een kerkeraad meent dat de bearbeiting **niet goed** mogelijk is, moet het betreffende lid zich laten overschrijven.

Het geestelijk welzijn van de jongeren staat vaak al onder spanning, daarom mogen wij ze niet aan zichzelf overlaten.

Iemand die tussen wal en schip raakt, wordt snel een drenkeling.

Idske de Jong-de Haan

Maat en overdaad

Over alcohol en gokken, experiment en verslaving

'Alcohol hoort er voor mij bij – het praat wat makkelijker. Een sociaal smeermiddel? Zou best kunnen, ja. En ik wil ook alcohol op mijn verjaardag.'

'Waarom ik gok? Nou, als we patat halen en wachten, gooien we er wel eens een knaak in.'

Welk risico zit eraan? Is nee oké? Is experimenteren normaal? Probleemgebruik? Hulp zoeken/geven – een daad van moed!

Dit boekje belicht deze problematiek.

112 pag., ing., f 15,25.

Dick Mostert

Eenzame fakkeldragers

Jeugdpastoraat en praktijk

De communicatie tussen jongeren en ouderen is niet optimaal. Hoe pak je dat in de praktijk aan? De praktijk van het 'ouder'-, 'opvoeder'- en 'jongere'-zijn. Samen in een kerk. Hoe verder? Dit boekje geeft een handreiking. Luisteren! Begrijpen! Oefening! Zó de fakkel van het geloof doorgeven en brandend houden. Niet eenzaam blijven.

160 pag., paperback, f 17,50.

Ook verkrijgbaar in de boekhandel

Oosterbaan & Le Cointre B.V.

Postbus 25,4460 AA Goes

Telefoon 01100-15591, Fax 01100-16492

Opvoeden tot geloven

Ds. *H.J. Messelink* vervolgde op 18 februari zijn artikelen over *jongeren en geloof* in het *Gereformeerd Kerkblad voor Overijssel, Gelderland, Flevoland, Utrecht en Noord-Holland*. Je komt vandaag *onmacht om te geloven* tegen. Soms blijkt dat je kinderen helemaal geen band met de HERE hebben. Hoe komt dat dan? Hebben we hen wel voldoende gewezen op de noodzaak van een bewuste keuze te doen voor God? Onze kinderen gaan niet automatisch geloven!

Als ouders kun je gauw het gevoel **krijgen** dat je het nooit goed doet. Je kunt **elkaar** ook schuldgevoelens gaan aanpraten. Het is moeilijker te zeggen hoe het dan wèl moet. Enkele suggesties van ds. Messelink:

In de eerste plaats: laten we beginnen reëel naar onze kinderen te kijken en ze niet overschatten. Ook onze kinderen zijn in zonde ontvangen en geboren en er moet een wonder gebeuren, willen ze hun hart aan de Here geven. Dat kost ons een dagelijks gebed, een pleiten op de belofte van de Here, bij hun doop gedaan.

In de tweede plaats: we zullen onze kinderen stimuleren zelfstandig voor de Here te kiezen. Daar moet je al vroeg in investeren. Door ze zelf te leren bidden als ze **8** of **9** jaar oud zijn en op latere leeftijd met hen daarover in gesprek te blijven. Sommige ouders weten niet eens of hun kind van **15**, **16** jaar 's avonds met de Here spreekt. Ook het zelf Bijbel lezen **en/of** een dagboekje moet hoog op de **prioriteitenlijst** van de opvoeding staan. **En** stel je **kind** dan maar voor de keuze. Je wilt als ouders toch graag

dat je zoon of dochter voor de Here kiest? Waarom zou je ze dat dan ook niet vragen?

In de derde plaats: gun aan je **kinderen** hun eigen ontwikkeling. Het is belangrijk dat ouders aan hun kinderen de ruimte geven voor hun eigen vragen en twijfels ten aanzien van geloof en kerk. Jongeren wijzen vaak heel scherp op de zwakke plekken in het kerkelijk leven en ze mogen verwachten dat ze daar met hun ouders een eerlijk gesprek over kunnen voeren. Geen schijnheiligheid, niet de zaken mooier voordoen dan ze zijn, want daar prikken jongeren snel doorheen. Laat ze maar merken dat je zelf ook niet overal een pasklaar antwoord op hebt.

In de vierde plaats: laten we als ouders en ouderen eens bij onszelf na gaan hoeveel **wervingskracht** er van ons gedrag en van ons spreken uitgaat naar de jongeren toe. Merken ze aan ons dat we enthousiast zijn voor de dienst van de Here? Kunnen we ook eerlijk over ons eigen geloofsleven spreken met onze kinderen, zo dat we **ècht** zijn? En ook zo dat we jongeren stimuleren zelf na te denken, een eigen mening te vormen, een persoonlijke band met de Here op te bouwen? Mogen ze aan ons merken dat wij ook niet altijd op de toppen van ons geloof leven en ook zondige mensen zijn? Dat mag toch ook in het gebed aan tafel uitkomen? Dat is toch geen opzegversje?

In de vijfde plaats: op God leren vertrouwen lukt heel moeilijk als er voortdurend in je eigen gezin geen vertrouwen heerst. Als ouders en kinderen elkaar voortdurend wan-

M meegelezen

trouwen, leert een kind ook niet zichzelf aan God over te geven.

Daarom is het klimaat in huis van belang voor de keus die jongeren in het geloof moeten maken. Ouders **kunnen** zo mooi laten zien aan hun **kinderen** dat God werkelijk te vertrouwen is. Ouders mogen laten zien dat God hun vader in de hemel is en dat Hij dat ook wil zijn voor hun **kinderen**. Als het geloof thuis alleen maar voor de vorm aanwezig is, is de **kiem** gelegd voor **kerkverlating**! Dat leren alle onderzoeken ons. Daar kunnen we toch veel mee doen! Er in ieder geval voor zorgen dat we in ons eigen gezin een klimaat kennen van **Godsvertrouwen**. Het geloof niet buiten het gewone, praktische leven houden.

Enthousiast meeleven

Over opvoeden tot geloven schreef ook dr. *H.R. Juch* in het *Centraal Weekblad* van 17 februari. Ouders staan er niet alleen voor. Ook de gemeente waarvan zij deel uitmaken heeft betekenis. En dat het gezin daar van **harte** deel van uitmaakt:

Enthousiasme

Uit allerlei onderzoek onder jongeren is gebleken dat niet alleen een gelovig gezin een goede basis is om later zelf tot geloof te komen. Een tweede belangrijk element is dat het gezin waarin een **kind** opgroeit kerkelijk enthousiast meeleeft. Enthousiast meelevende ouders zijn noodzakelijk voor een jonge generatie die op zoek is naar 'geloof'.

Dat is niet zo vreemd. Het gaat bij het geloven niet alleen om een kennisoverdracht, maar de gevoelens, die meespelen zijn minstens zo **belangrijk**. Ook als de kinderen de

kerkdienst zelf nog niet meemaken, merken ze het heel goed wanneer de ouders met **verveelde** gezichten uit de kerkdienst komen. Ouders zijn in allerlei opzichten, maar zeker wat het geloven betreft, een voorbeeld voor hun **kinderen**. Van daar dat het niet vreemd is dat kinderen uit enthousiast meelevende gezinnen vaker het geloven van hun ouders volgen dan kinderen uit andere gezinnen.

Is het nu een 'tekort' van de ouders als ze minder enthousiast met de gemeente meeleven? Soms wel, soms niet. Er is binnen de kerkelijke gemeente soms een klimaat waarin enthousiast meeleven nauwelijks mogelijk is. Een kerkeraad die signaleert dat er weinig jonge gezinnen enthousiast met het kerkelijk gebeuren meeleven, zou bij zichzelf te rade moeten gaan. Hij zou zich kunnen afvragen of het **klimaat** in de gemeente wel uitnodigend genoeg is voor jonge ouders. En zo niet, dan zouden er initiatieven kunnen worden ontwikkeld om daaraan wat te doen. Het is voor de geloofsopvoeding van **kinderen** van belang dat hun ouders **enthousiast** met de kerk kunnen meeleven. De kerkelijke gemeente kan daarvoor de kaders scheppen.

Gespreksplekken

Het is voor tieners van belang dat ze met leeftijdsgenoten over geloof en zingeving kunnen praten. Ook dat blijkt uit onderzoek. Maar, en dat is het trieste, zulke plekken zijn er bijna niet. In het verleden golden de jeugdverenigingen als dergelijke gespreksplaatsen. Hier en daar bestaan die nog, maar lang niet overal. En waar ze nog bestaan, is meestal maar een klein gedeelte van de jongeren lid.

Het is moeilijk in het algemeen allerlei mogelijkheden aan te reiken om deze gespreksplekken op touw te zetten. Daarvoor is de plaatselijke situatie te verschillend. Een algemene regel is dat gespreksplekken niet 'georganiseerd' kunnen worden. Dat wil zeggen: een uitnodiging om te komen praten, zal niet

gemakkelijk opgevolgd worden. Maar een informeel contact, het bijeen-zijn om 'een glaasje te drinken' kan tot een waardevolle **gespreksplaats** uitgroeien.

Soms wel, soms niet. Dat valt weer niet te organiseren. Ik denk dat het een voortdurende zorg voor **jeugd-ouderlingen** is om jongeren op informele wijze bij elkaar te laten zijn, opdat eventueel gesprekken kunnen ontstaan.

Oude bijbelse waarheden in hedendaagse situaties

In *Opbouw* van 10 februari besprak mevrouw M. **Vrijmoeth-de Jong** de catechisatie-methode **Ik geloof**. Ze heeft er bijzonder veel waardering voor. De auteurs zijn er voortreffelijk in geslaagd, vindt zij, de moeilijke stof vrij dicht bij het kind te brengen. De meeste catechisanten zullen er behoorlijk wat van begrijpen en onthouden. De gereformeerde catechisanten hebben vaak al een voorsprong dankzij het gereformeerde onderwijs dat zij volgen: bijbelonderwijs, kerkgeschiedenis en belijdenisgeschriften komen daar breed aan de orde. Dat ligt voor de meeste Nederlands-Gereformeerde kinderen anders. Dat brengt met zich mee, dat hun catecheten meer moeten doen.

Mevrouw Vrijmoeth vindt overigens dat niet alleen de inhoud van de **Heidelberger Catechismus** belangrijk is. We moeten op de catechisatie niet alleen ingaan op problemen uit de zestiende eeuw:

Is het niet beter die tijd te besteden aan hedendaagse problemen, dwaalleren en verleidingen? Heeft onze jeugd niet meer behoefte aan bijbelse voorlichting over:

- de post-christelijke tijdgeest: individualisme, materialisme, **hiërarchie**, en-nu-mentaliteit, **traditie**loosheid, enz.,
- ethische problemen: abortus, euthanasie, burgerlijke ongehoorzaamheid, alcohol-, **drugs**- en gokverslaving, seksualiteit, samenwonen, huwelijk, voortplanting en gezinsplanning,

- mondiale problemen: **wereld**-voedselprobleem, **milieu**problematiek, mensenrechten, welvaart en welzijn,
- sociale problemen: discriminatie, antifascisme, vluchtelingen, werkloosheid, schoolkeuze, beroepskeuze, criminaliteit, hulpverlening, maatschappelijke verantwoordelijkheid,
- beschouwelijke problemen: levens- en wereldbeschouwing, waarden en normen, **multireligio**siteit, new-age en occultisme,
- jeugdculturen: popmuziek, house-parties, disco, enz.

Aan de ene kant is het belangrijk dat de kinderen de fundamentele principes van de gereformeerde belijdenissen kennen en begrijpen, maar aan de andere kant is even noodzakelijk om in te gaan op de moderne levensvragen en hen te leren de oude bijbelse waarheden toe te passen in de hedendaagse situaties.

Aangenomen naar Maassluis:

R. Kelder, kandidaat te Wezep, die bedankte voor Lutten, **Baflo-Warfum i.c.m. Pieterburen**.

Bedankt voor Axel: J.J. Burger te Bussum-Huizen; voor Bedum en ook voor Spakenburg-Zuid: C. van den Berg te Amersfoort-Oost.

Adreswijzigingen e.d.

Mariëberg * *Predikant*: F.J. Bijzet, Oudeweg 5, 7692 AD Mariëberg, ☎ (05235) 2957.

Persbericht

Vrouwencongres GMV gaat over invloed secularisatie op 'christen-zijn'

Het vrouwencongres GMV pakt ook dit jaar weer een thema dat vrouwen bezighoudt: 'Christen-zijn in een geseclariseerde samenleving'. De bedoeling van het thema is niet om 'ach en wee' te roepen over de ernst van de secularisatie in onze samenleving. Bezorgdheid is niet de eerste invalshoek. Het vrouwencongres gaat juist over de vraag wat dit betekent voor je functioneren als christen in de samenleving. De bijeenkomst wordt gehouden op dinsdag 28 en woensdag 29 maart in 'De Bron' te Dalfsen.

Het thema 'Christen-zijn in een geseclariseerde samenleving' is opgekomen uit de behoefte om na te denken over de veranderingen in de Nederlandse samenleving die aangeven dat de publieke rol van het christelijk geloof is afgenomen. De betekenis die dit heeft voor het functioneren van de christen-mens in de Nederlandse samenleving wil het vrouwencongres centraal stellen.

Aan P.A. Bergwerff, hoofdredac-

teur van het *Nederlands Dagblad*, is gevraagd de invloed en consequenties zo in kaart te brengen, en opdrachten en vragen voor de deelnemers te formuleren. Zijn bijdrage heeft als werktitel meegekregen: 'Secularisatie raakt het christen-zijn'. Mevrouw drs. L. Dreschler, theologe en catechete, behandelt het thema 'De leefstijl: wandelen met God'. Praktische vroomheid zou een kernbegrip in haar bijdrage kunnen zijn. **GMV-voorzitter** drs. P. Dijkstra, heeft als opdracht om het thema uit te werken voor de functie van de christen in de samenleving. Het gaat in zijn bijdrage niet over de grote (of kleine) christelijke en gereformeerde instituties, maar over de betekenis en het zijn van een herkenbare cel in de buurt en op het werk. Zonder evangelist te zijn laten merken dat het christen-zijn een werkelijk functionele betekenis heeft in je dagelijks optreden.

Opgave en informatie over het vrouwencongres, dat wordt gehouden op dinsdag 28 en woensdag 29 maart in Conferentie Centrum 'De Bron' te Dalfsen, Oude Oever 10, bij mw. A. Kroek-Boxum, Merelstraat 38, 7731 XG Ommen, ☎ (05291) 54980 (13.00-18.00 uur).

Persbericht

Persinformatieover modules

In 1994 is door de B.G.J. (Bond van Gereformeerde Jongerenverenigingen) een begin gemaakt met het uitgeven van materiaal voor de verenigingen in een nieuwe vorm. Er verschenen twee modules, waarin voorstudie-materiaalen werkvormen aangeboden worden. De eerste, onder de titel 'Samen in de naam van Jezus', gaat over de gemeenschap der heiligen, de tweede, 'Om U te dienen', behandelt de liturgie. Een derde module over het boek Job en de thematiek van het lijden zal zeer binnenkort verschijnen.

De B.G.J. is in 1993 ontstaan door een fusie van de vroegere N.B.G.J.

('jeugdbond') en de B.G.M.N. ('meisjesbond'). Met de fusie werd gekozen voor een nieuwe aanpak van het bondswerk. Enkele uitgangspunten:

- * Om als gereformeerde jongere te leren je hemelse Vader zelfstandig lief te hebben, kun je samen met anderen oefenen in:
 - het zelfstandig lezen van de Bijbel door gezamenlijke bijbelstudie,
 - het leren kennen van moderne stromingen om staande te blijven in de geestelijke strijd,
 - het je eigen maken van een christelijke levensstijl,
 - het zicht krijgen op je plaats in de samenleving.
- * De bond kan daarbij de verenigingen helpen door het beschikbaar stellen van methodiek en materiaal.
- * Er moet ook ruimte en tijd zijn om te leren omgaan met elkaar via sport en spel en andere ontspanningsactiviteiten.
- * Het jeugdwerk mag zich niet isoleren van de gemeente.

Er wordt vanuit gegaan dat veel jongeren ongeveer vijf jaar op een jongerenvereniging zitten. Voor het bijbelstudie-materiaal hieruit de consequentie getrokken, dat aan de verenigingen een totaal-pakket voor vijf jaren beschikbaar moet worden gesteld. Bij dit vijf-jarenplan wordt jaarlijks een voorbeeldrooster voor de verenigingen aangeboden. Op zo'n jaarrooster staan vier à vijf onderwerpen. Voor de behandeling van deze onderwerpen worden modules uitgegeven, naast de traditionele schetsen en bijbelstudie-materiaal in het B.G.J.-blad *Stimulans*.

Deze modules zijn erop gericht dat de leden van de vereniging niet alleen hun kennis over een bijbelgedeelte of onderwerp vergroten, maar het zich echt eigen maken. Niet alleen met het hoofd, maar ook met hart en handen. De avond begint meestal met bijbelstudie,* waarna de bijbelse boodschap door

middel van allerlei werkvormen verwerkt wordt.

De eerste module 'Samen in de naam van Jezus', geeft een goede indruk van deze manier van werken. Alle hoofdstukken beginnen met een bijbelstudie, b.v. Hebr. 10 : 19-31 en 1 Cor. 12 : 12-31. Een bijbelgedeelte staat in twee vertalingen afgedrukt. Er wordt een korte toelichting bij gegeven. Het is de bedoeling dit gedeelte thuis te bestuderen aan de hand van enkele vragen. Daarnaast worden enkele andere bijbelgedeelten ter bestudering genoemd.

Voor wie meer wil lezen zijn er verwijzingen naar boeken als: J.J. Arnold, *Als de kerk kerk is*, J.J. Dronkers, *De gemeenschap der heiligen* (Scala), J.A. Knepper, *Een geestelijk huis van levende stenen*, M. te Velde, *Gemeentebouw*. Om de bespreking goed voor te bereiden, is het ook nodig de opdrachten thuis al eens door te lezen.

Ook op de vergadering is het begin: bijbelstudie. Bij het bestudeerde bijbelgedeelte worden een aantal vragen gesteld om samen te bespreken (niet om zo snel mogelijk een antwoord te vinden).

Daarna worden verschillende werkvormen beschreven om het verder uit te werken, bijvoorbeeld:

- stellingen of vragen bespreken,
- samen een vergelijking uitwerken,
- een overlevingsspel,
- elkaar interviewen,
- rollenspel,
- bespreken van een situatie,
- een forumdiscussie, enz. enz.

De avond wordt steeds afgerond met een nabespreking, afspraken over de volgende vergadering, zingen en gebed.

De eerste vergadering is een kennismaking met het onderwerpen de methode van behandeling. De tweede avond gaat over de liefde en verbondenheid in de kerk.

Op de derde avond worden de verschillende taken in de gemeente besproken. Zes groepjes bespreken ieder voor zich een 'taakveld' b.v. 'verkondiging' of 'opzicht'. Dit kan in een thuis-werkgroepje, waarin de vergadering wordt voorbereid. Alle groepjes bedenken een manier om de hoofdzaak van wat ze besproken hebben over te brengen op de rest van de vereniging. De vierde avond gaat over eenheid en eensgezindheid. Hierbij komt de kerkelijke verdeeldheid ook ter sprake.

Op de vijfde vergadering is de blik naar buiten gericht. Evangelisatie, barmhartigheidswerke.d. komen ter sprake.

De laatste avond is bedoeld voor de afronding. De suggestie wordt gedaan een spreker, b.v. de predikant, uit te nodigen om door te spreken over de overgebleven vragen. Er wordt op aangedrongen concrete plannen en afspraken te maken.

Waarom zulke werkvormen? Praten over een schets is prima, maar het geeft iets extra's als je het onderwerp niet alleen met je hoofd, maar met je hele persoon verwerkt (hoofd-hart-handen). De modules geven daarom praat-, denk- en doeopdrachten.

Vaak wordt gebruik gemaakt van hulpmiddelen, zoals grote vellen papier. Soms hoor je dat jongeren dat kinderachtig vinden. Toch is dat niet zo. Het is niet voor niets dat hier op veel cursussen mee gewerkt wordt. En waarom dacht je dat er in vrijwel alle lokalen en zalen een schoolbord hangt? Als je dingen voor je ziet neem je het anders op.

Werkvormen zijn geen spelletjes om de bespreking minder serieus te maken. Want de B.G.J. streeft er natuurlijk niet naar om het niveau van de bespreking naar beneden te halen. Het doel is juist er een extra dimensie aan toe te voegen. Wie met die instelling aan een module begint, alles goed voorbereiden se-

rius neemt, zal er zeker veel van leren.

Studieconferentie

'Geïnspireerd door de geschiedenis' De geschiedschrijving van het vrijgemaakte verleden

Onder het thema 'Geïnspireerd door de geschiedenis. De geschiedschrijving van het vrijgemaakte verleden', organiseert het GWG op 1 april 1995 een studieconferentie over de geschiedschrijving van het gereformeerd-vrijgemaakteverleden, mede naar aanleiding van het in 1994 verschenen boek van R. Kuiper en W. Bouwman (red.), *Vuur en vlam. Aspecten van het vrijgemaakt-gereformeerde leven 1944-1969*.

Drie thema's komen op de conferentie aan de orde:

- de methode van geschiedschrijving;
- de verwerking van het (moeilijke) verleden;
- de lessen van het verleden.

Over deze thema's zullen spreken:

- prof. dr. M. te Velde, hoogleraar aan de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg);
- dr. R. Kuiper, directeur Marnix van St. Aldegondestichting;
- ds. J. Bouma, Nederlands Gereformeerd predikant te Kampen;
- drs. A. Kamsteeg, redacteur *Nederlands Dagblad*.

De conferentie wordt gehouden in het gebouw van het Vbo-college, Arnhemseweg 65, Amersfoort. Aanvang 11.00 uur, zaal open 10.30 uur.

Prijs: voor GWG-leden en studenten f 15,-, andere belangstellenden f 25,-. De lunch is bij de prijs inbegrepen. Bij aanmelding vooraf is de lunch gegarandeerd.

Aanmelding: uiterlijk 26 maart aanstaande, secretaris van het GWG, mr. F.W. Houtman, Acacialaan 49, 3723 XB Bilthoven. Telefonisch aanmelden is ook mogelijk: 030-251922 of 071-218280 ('s avonds).